

Den arbetsföra befolkningen i Norrland och dess fördelning på jordbruk och stadsnärings

De nedan angivna tabellerna avse Norrlands folkmängd i åldrarna 15—65 år under perioden 1910—60. Redovisning har gjorts länsvis med fördelning på jordbruk och stadsnärings. Till jämförelse ha anförts motsvarande siffror för övriga Sverige samt för riket som helhet. Till jordbruksbefolkningen har räknats landsbygdsbefolkningen inom jordbruk med binärings inklusive de under husligt arbete inom jordbruket redovisade. Beträffande den så avgränsade jordbruksbefolkningen föreliggande för år 1940 utförliga åldersfördelningar länsvis, vilka hämtats från en specialbearbetning av nämnda års folkräkningsmaterial (jfr SOU 1944: 65, sid. 93).

Den hittillsvarande utvecklingen.

Till utgångspunkt har tagits en tidigare inom Industriens utredningsinstitut verkställd undersökning avseende hela rikets jordbruksbefolkning i åldrarna 15—65 år. I denna ingår emellertid även städernas jordbruksbefolkning (trädgårdsmästare m. fl.) samt en viss (utproportionerad) andel av gruppen ospecificerad verksamhet. Siffrorna för åren 1910—30 ha därför här omräknats så, att de motsvara den ovan gjorda avgränsningen av jordbruksbefolkningen. Av flera skäl kunna de emellertid endast betraktas som approximativa, men felmarginalen torde ej uppgå till mer än en eller annan procent.

Då någon regional fördelning av jordbruksbefolkningen efter ålder icke redovisas i folkräkningarna, är det icke möjligt att direkt beräkna den arbetsföra jordbruksbefolkningens fördelning på de olika länen. Den här använda metoden synes emellertid ge ganska tillfredsställande resultat. Den grundar sig på den vuxna jordbruksbefolkningens procentuella fördelning på olika län, och det har antagits, att samma relativa fördelning är giltig även för befolkningen i åldrarna 15—65 år. Antagandets rimlighet bestyrkes av det förhållandet, att procenttalen i stort sett bli desamma, antingen man medräknat f. d. yrkesutövare eller icke. Vid prövning av metoden på 1940 års befolkning visar det sig dessutom, att de beräknade siffrorna avvika från de faktiska med belopp, som för hela Norrland endast uppgå till något mer än 2 % och för de enskilda länen i enstaka fall till c:a 4 %. I allmänhet ger metoden för låga värden, vilket innebär, att jordbruksbefolkningens ökning 1930—40 enligt tabellerna ter sig något större än i verkligheten. För den manliga jordbruksbefolkningen i hela Norrland erhålles exempelvis enligt tabellen en ökning med 18 000 personer, medan den verkliga möjligen stannar vid omkring 14 000.

**Den arbetsföra manliga befolkningen i norrlandslänen samt övriga Sverige
1910—60. 1000-tal.**

		Befolkning i åldrarna 15-65 år					Befolkning i åldrarna 15-65 år		
		I allt	Därav inom				I allt	Därav inom	
			jordbruk	stadsnär.				jordbruk	stadsnär.
Gävleborgs län	1910	73,5	30	44	Norrbot- tens län	1910	45,9	25	21
	20	81,2	33	48		20	54,6	27	28
	30	90,5	34	56		30	62,5	29	34
	40	96,9	35,0	61,9		40	71,8	34,2	37,6
	50	99,3	36,2	63,1		50	82,0	40,0	42,0
	60	100,7	36,6	64,1		60	93,1	46,0	47,1
Västernorr- lands län	1910	72,8	36	37	Hela Norr- land	1910	273,8	148	126
	20	79,5	35	44		20	310,9	156	155
	30	89,5	35	54		30	349,9	163	187
	40	96,3	38,7	57,6		40	390,2	181,2	209,0
	50	101,2	40,9	60,3		50	417,6	196,5	221,1
	60	104,6	42,2	62,4		60	443,3	209,4	233,9
Jämtlands län	1910	35,3	24	11	Övriga Sverige	1910	1327,9	587	741
	20	41,0	26	15		20	1485,5	584	901
	30	42,9	27	16		30	1640,5	564	1076
	40	49,3	28,8	20,5		40	1832,3	524,0	1308,3
	50	51,4	30,0	21,4		50	1838,4	535,1	1303,3
	60	53,9	31,0	22,9		60	1873,6	534,0	1339,6
Västerbot- tens län	1910	46,3	33	13	Hela riket	1910	1601,7	735	867
	20	54,6	35	20		20	1796,4	740	1056
	30	64,5	38	27		30	1990,4	727	1263
	40	75,9	44,5	31,4		40	2222,5	705,2	1517,3
	50	83,7	49,4	34,3		50	2256,0	731,6	1524,4
	60	91,0	53,6	37,4		60	2316,9	743,4	1573,5

Den framtida utvecklingen.

Prognosen, som utsträcks till åren 1950 och 1960, bygger på antagandet, att inga flyttningar äga rum efter år 1940, vare sig mellan länen eller mellan de båda näringshuvudgrupperna. Till grund för dödlighetsberäkningarna har genomgående lagts riksdödligheten under perioden 1936—40. Någon hänsyn har alltså icke tagits till de regionala och temporala olikheterna i dödligheten, men denna förenkling har endast ringa inverkan på resultaten, enär avgången genom dödlighet i åldrarna under 65 år över huvud taget är jämförelsevis obetydlig.

Till utgångspunkt för prognosen ha tagits de ovannämnda ålders-

Den arbetsföra kvinnliga befolkningen i norrlandslänen samt övriga Sverige 1910—60. 1000-tal.

		Befolkning i åldrarna 15-65 år					Befolkning i åldrarna 15-65 år		
		I allt	Därav inom				I allt	Därav inom	
			jordbruk	stadsnär.				jordbruk	stadsnär.
Gävleborgs län	1910	75,6	29	47	Norrbottnens län	1910	43,3	24	19
	20	82,3	28	54		20	51,7	25	27
	30	90,5	30	60		30	59,1	26	33
	40	94,9	29,5	65,4		40	66,6	27,0	39,6
	50	96,6	31,1	65,5		50	77,1	33,3	43,8
	60	97,2	31,8	65,4		60	88,8	40,1	48,7
Västernorrlands län	1910	74,1	34	40	Hela Norrland	1910	272,1	140	132
	20	80,0	34	46		20	305,6	145	161
	30	88,2	32	56		30	339,3	146	193
	40	93,1	32,9	60,2		40	369,3	148,8	220,5
	50	97,7	35,4	62,3		50	397,1	167,0	230,1
	60	100,9	37,1	63,8		60	423,3	182,7	240,6
Jämtlands län	1910	33,8	22	12	Övriga Sverige	1910	1431,4	591	841
	20	39,2	24	15		20	1577,0	559	1018
	30	41,0	23	18		30	1721,1	510	1211
	40	44,8	22,8	22,0		40	1879,2	449,0	1430,2
	50	47,3	24,8	22,5		50	1861,4	466,6	1394,8
	60	50,3	26,6	23,7		60	1865,2	470,1	1395,1
Västerbottnens län	1910	45,3	31	14	Hela riket	1910	1703,5	731	973
	20	52,4	34	19		20	1882,6	704	1179
	30	60,5	35	26		30	2060,4	656	1404
	40	69,9	36,6	33,3		40	2248,5	597,8	1650,7
	50	78,4	42,4	36,0		50	2258,5	633,6	1624,9
	60	86,1	47,1	39,0		60	2288,5	652,8	1635,7

fördelningarna för år 1940. För beräkning av 1960 års folkmängd i de arbetsföra åldrarna erfordras emellertid därjämte uppgift om antalet födda under perioden 1941—45. Då prognosen upprättades, förelågo endast totalsiffror för varje län t. o. m. år 1944. Sistnämnda års födelsesiffror antogs giltiga även för år 1945; senare framkomna siffror visa, att detta antagande står i god överensstämmelse med verkligheten.

Större osäkerhet vidlåder uppskattningen av födelsernas fördelning på jordbruk och stadsnäringar. För hela rikets jordbruk har antalet födda under perioden 1941—45 beräknats till cirka 174 000.

Fördelningen av detta antal på de olika länen har gjorts med hänsyn till bland annat de lokala fruktsamhetsförhållandena på landsbygden under åren 1936—40. Dessa uppskattningar måste visserligen betecknas som osäkra, men för gruppen 15—65 år som helhet är felmarginalen likväl relativt obetydlig.

Gösta Ahlberg.